

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות



נח
גליון ה' (רנט)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וחמש לבריאה

ת ו כ ו ה ע נ י נ י ח

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ד בענין שמחת החג
ה דיוק בלשון הרמב"ם "שניהם"

נ ג ל ה

ז מתו מברכים ענט"ל שחרית
ז ביאור בקושית החלקת יואב על שו"ע סי' תרמ"ט
ז מהו התאריך המדויק לסיום ימי המבול יא

ש י ח ו ת

יא האם אדה"ר נברא בריחוק מקום מג"ע
יב נח הקריב קרבן על המזבח ביום שיצא מהתיבה
יד מה יהי' עיקר העבודה בזמן בית שלישי
יד סמיכה בזמן הזה
טו למנצח על השמינית של מילה איזה מזמור הוא
טז שיר של יום דשמיני עצרת איזה מזמור הוא
טז המראה מקומות שבגמ', ודרך הגמ' לקצר בפסוקים
יז בהטעם למה למה לא הביא הרמב"ם המזמורים דמס' סופרים . יז

ש ו נ ו ת

יז הערות אחדות על הלכו"ת
יח תועלת הטבילה לתפלה (גליון)

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש ח"ז אמר ד' מביא מ"ש הרמב"ח בפ"ח הל' לולב ה"ד ד"מצוה להרכות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה ה' שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חגה"ס. אבל כל העם האנשים והנשים באין לראות ולשמוע".

ומקשה ע"ז, למה "לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה כל העם האנשים והנשים (אינו) באין (אלא) לראות ולשמוע" איך אפשר שיהיו חילוקים בקיום מ"ע מה"ת שנאמר (סתם.ב) מהו המקור לזה.

ומת'ץ שם דהיות ששמחה זו אינה חיוב בפני עצמו, אלא הוספה והדגשה יתירה בחיוב המצוה של שמחת חגה"ס. הרי זה תלוי בלב באופן רגש האדם עד כמה מרגיש את חביבות המצוה, ולכן בעלי מדריגה גבוהה יותר, היתה שמחתם בזה ש"היו מרקדין ומספקין וכו'" אבל "כל העם האנשים והנשים" היתה שמחתם - כמה שיש כתוצאה מזה ש"באין לראות ולשמוע".

ובהערה 44 שהרי זה ש"כולן באין לראות ולשמוע" פעל אצלם שמחה כמובן, וכלשון הרמב"ח: "מרקדין כו' ומשמחין כו'" (ולא שמחין). עכ"ל"ק.

א) לכאורה יש להבין עצם הקושי' - "אך אפשר שיהיו חילוקים במ"ע מה"ת". דהרי בהערה 29 (על קושי' זו) כותב: "משא"כ החילוקים בשמחת יו"ט (רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ז-יח), כי שו' הוא "כל אחד ואחד כראוי לו" (רמב"ם שם) ועד"ז בהקהל - וילך לא, י"ב" עכ"ל"ק.

נמצא לכאורה דכל התירוץ שבשיחה הוא שישנו הבדל ברגש (דחביבות של השמחה). ואם בזאת מבדילים. מהו הקושי' לכתחילה לומר שחילוקים ברגש של מצוות שמחה גופא. וכמו שמביא (בהערה 43 על התירוץ) לדוגמא כענין השמחה בעיקרה וביסודה" עיי"ש.

ויתירה מזו יל"ע דהרי בספר המצות להרמב"ם מ"ע נ"ד, (צוין בהערה 1) מפורש לכאורה כן דז"ל שם: "היא שצונו: לשמוח ברגלים, והוא אמרו יתעלה ושמחת בחגין... ובכלל אמרו ושמחת בחגין מה שאמרו ג"כ לשמוח בה במיני שמחה, ומזה לאכול בשר ולשתות יין וללבוש בגדים חדשים ולחלק מיני פירות ומיני מתיקה לקטנים ולנשים ולשחוק בכלי ניגון ולרקד במקדש לבד והיא שמחת בית השואבה, זה כולו נכנס באמרו ושמחת בחגין כו'".

הרי שהרמב"ם כולל ההבדלים דשמחת בית השואבה בהבדלים דסוג השמחה העיקרית (שמבדיל בפ"ו דהל' יו"ט שט) והמקור לזה הוא אחד ואדרבה לפי השיחה לכאורה כיצד מתורץ עפ"י המקור לרמב"ם זה.

(ב) בתפ"א (ועוד) (סוכה פ"ה מ"ד) מפרש הטעם: ש"לא היו מניחין לכל העם הארץ לרקד ולשורר, כדי שלא יבואו מתוך שמחה יתירה לידי קלות ראש, רק כולם באו לראות ולשמוע".

(ג) עצם הדיוק (שמדייק בהערה 44 שם) מהרמב"ם שכתב "משמחין" ולא "שמחין" לכאורה צ"ע, דא"כ יש לדייק כן גם מהלשון "מרקדין" ולא "רוקדין", (וזה הרי פשוט ברמב"ם שכל העם אינו רוקדין וכו') אלא ע"כ צ"ל דכ"ה לשון הרמב"ם, וכלשון הגמ' בכתובות (טז סע"ב): "כיצד מרקדין לפני הכלה". אבל ראה ברמב"ם שם ה"ג "ורוקדין".

וביותר תמוה לכאורה דברמב"ם הוצאת פרנקל בשנויי נוסחאות כותב: "ומשמחין, ברוב כהת"י ושמחין" ויל"ע.

(ד) מענין לענין באותו ענין: בלקו"ש חיל"ט חגה"ס א' בסופו: "מצות שמחה וואס דריקט אויס די התקשרות צום אויבערשטן דורך מצוות: און דערפאר זיינען דא אין דעם חילוקים ממש צווישן די סוגים פון אידן - "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין" און "כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע". ובסוף סעי' ז': "זיי פרייען זיך מיט מצוות ה'". עכ"ל.

ולכאורה המקור לזה "שמחין במצוות ה' ולא רק שהשמחה היא היא המצוה, הוא כגמ' מו"ק ח, כ, : "ושמחת בחגך. בחגך ולא באשתך". ובתוד"ה בחגך: "עיקר דרשה היא ולא אסמכתא כדאמרנן בפ"ק דחגיגה וכו'" ודו"ק.

הרב שלום דובער הכהן
- נחלת הר חב"ד -

ב. בברכות לעריוהכ"פ אחרי תפלת מנחה ש.ז. אות ד' מקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א על הרמב"ם הל' מעשה הקרבנות (פ"ה ה"ב) ומערכ דם הפר והשעיר ומזה משניהם ארבע הזאות על ארבע קרנות מזבח הזהב שבהיכל "דער רמב"ם זאגט נישט כבפשוט ווי מען זאגט אין סדר העבודה ליום כפור מזה מדם התערובת נאר - ומזה משניהם" ובהערה 32 מוסיף אד"ש: וכלשון הרמב"ם עצמו במקום עיקר דין זה הל' עבודת יוהכ"פ פ"ד ה"ב (שתי פעמים) - ומה שייך "משניהם" לאחר "שנתערבו יפה יפה" עכ"ל שם (כל ההדגשות במקור).

ולהעיר שגם "במקום עיקר דין זה" כותב הרמב"ם ומזה משניהם, ושם בהל' עבודת יוהכ"פ (פ"ג ה"ה) ואח"כ מערב שתי הדמים דם הפר ודם השעיר ומזה משניהם ארבע הזיות על ארבע קרנות מזבח הזהב עכ"ל הרמב"ם.

ונהנה מה שהוסיף בהערה להקשות "מה שייך משניהם" בפשטות ביאור הקושיא הוא כי לא שייך לייחס הזאה "משניהם" - היינו הזאה מדם הפר והזאה מדם השעיר כי "לאחר שנתערבו יפה יפה" אין זה דם הפר ודם השעיר, רק דם תערובת הוא, ולמה כותב הרמב"ם "ומזה משניהם".

ואם זה ביאור הקושיא יש להעיר מרמב"ם הל' עבודת יוהכ"פ שם (פ"ה ה"י) נתערב לו דם הפר בדם השעיר קודם שיגמור ההזיות ונתן אחת למעלה ושבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר, מכאן דגז' אם נתערב יש דם הפר ודם השעיר, עד שאפשר להזות דם הפר לבד ודם השעיר לבד.

ויתרה מזה י"ל כי לשון הרמב"ם מדויק הוא עפ"י הלשון כפר' אחר, (טז, יח) ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח וחז"ל למדו מזה שיקח אותם מעורבין ומובא ברש"י שם, הרי שהכתוב מייחס הזאה לדם הפר והזאה לדם השעיר, דאל"כ הי' צריך לכתוב "ולקח מדמם".

ובגמ' מנחות (כב, א) למדו מהנ"ל דאין עולין מבטלין זה את זה שהדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר, ופרש"י "אפילו הכי קרי לי' אחתי נמי דם שעיר ואע"פ שנתערב בו דם הפר", הרי שלשון הכתוב מדויק כדברי הרמב"ם דאף לאחר שנתערב אין דין הזאה אחת מ"דם תערובת" רק שני דיני הזאות מ"דם הפר" ומ"דם השעיר", וזה נתחדש בהזאות שעל המזבח ששני הזאות אלו יהיו ביחד ולא כזה אחר זה כבהזאות שלפני ולפניה.

ומה שבפ"ד מהל' עבודת יוהכ"פ כותב הרמב"ם "דם התערובת" יש לומר כי הרמב"ם בהתחלת הפרק כותב: סדר כל המעשים שביום זה כך הוא, ובהמשך פרק זה הוא מפרט כל סדר עבודת יוהכ"פ, ולפי"ז י"ל כי בפ"ג מהל' עבודת יוהכ"פ ובהל' מעשי הקרבנות שהרמב"ם כותב ההלכות והדינים של הזאות יוכ"פ שם הוא כותב, "ומזה משניהם" כי יש דין הזאה מדם הפר ודין הזאה מדם השעיר אמנם בפ"ד מהל' עבודת יוהכ"פ שם הוא כותב "הסדר והמציאות של עבודת יוכ"פ שם הוא כותב מ"דם התערובת" כי זה המציאות של הדבר.

נ ג ל ה

ג. בשו"ע אדה"ז סי' ד' סעי' א' (מהדו"ת) "אבל אין המנהג כן עכשיו בכל ישראל אלא אין מברכין ענט"י רק בשחר לכד כי כך היתה תקנת חכמים ליטול ידיו במים בכל שחר לכד ולא בשביל נקיון כפים לתפלה אלא מהטעם המפורש בזהר (פ' וישב) ומוזכר ג"כ בגמרא כדי להעביר רוח הטומאה השורה על הידים מפני הסתלקות קדושת הנשמה כלילה מגוף האדם כשישן ולהתקדש בקדושתו של מקום ב"ה ע"י זריקת מים טהורים מן הכלי ככהן המקדש ידיו מן הכיור". ולכאורה עפי"ז פשוט שהברכה ענט"י שאומרים בבוקר קאי על נטילה ראשונה שזה מסיר רוח הטומאה ולא על נטילה שני' שנוטל אחר עשיית צרכיו.

אבל לכאורה א"כ אסור להפסיק בין נטילה ראשונה לכרכת ענט"י וכדאי' שם בסי' ו' סעי' ג' "אבל אסור להפסיק בין נטילה לכרכת בלימוד או בשוט תפלה וכ"ש בדברים אחרים". אבל לכאורה אין נוהגין כן. וגם כשקם משינתו ובלילה ונוטל ידיו והולך לישן עוה"פ יצטרך לברך ענט"י כשקם ממטתו בפעם ראשונה, וגם בזה לכאורה אין נוהגין כן.

הרב פנחס קארפ
- משפיע בישיבה -

ד. בחלקת יואב קונטרס קבא דקושייתא קושיא צ"ו כתב וז"ל: "קשה לי על המחבר דסותר על עצמו דכאו"ח סי' תרמ"ט ס"ה סובר המחבר דגזול כשר ביו"ט שני והיינו כמש"כ התוס' (סוכה ט') ד"ה הוא דבמצוה דרבנן לא חיישינן למצוה הבאה בעבירה ואילו ביו"ד סימן ש"מ סעיף כ"ט פוסל בקורע חלוק גזול אף דקריעה רק דרבנן כמבואר בב"י שם בריש הסימן וכן מוכח בקורע בשבת (שבת ק"ה) דלא נפטר מטעם טעה בד"מ ולמה נפסל בו מצהב"ע דהרי בירושלמי מבאר דפסולו רק מטעם מצהב"ע ואף דמסברת הפנ"י ריש לולב הגזול גבי מתוך שיוצא בשאול יוצא כו' לא מוכח דמדרבנן אינו פוסל מצהב"ע אבל הרי החת"ס בחידושו תמה עליו ודברי המחבר סותרים זא"ז. וצ"ע". ע"כ.

היינו דמקשה דהמחבר סותר את עצמו דכתב בסי' תרמ"ט ס"ה דאתרוג הגזול כשר ביו"ט שני כמש"כ התוס' סוכה דף ט' ע"א ד"ה הוא שבמצוה דרבנן לא חיישינן למצוה הבאה בעבירה. ולכן כשר ביו"ט שני אף גזול כיון שהוי חיוב רק מדרבנן ואילו ביו"ד סימן ש"מ סעיף כ"ט כתב לגבי קריעת בגדים באבל דפוסל בקריעת חלוק גזול אף דמבאר שם בריש הסי' דקריעה רק דרבנן.

ונראה לבאר ובהקדים דבקובץ חידו"ת כפר חב"ד (יו"ל ע"י אנ"ש דכפר חב"ד תשמ"ב) מבאר הגאון רבי נחום טרבניק זצ"ל (שבשבת תשובה ש.ז. ה' היאצ"ט הראשון שלו) גדר חדש בהא דלא מהני מצוה הבאה בעבירה. (ובזה מישב כמה תמיהות בש"ס ובראשונים יעו"ש).

דיש לחקור מה הסברא בהא דלא מהני מצוה הבאה בעבירה האם הוא משום שכל מצוה נחשבת מעשה מצוה כיון שע"י זה מקיים רצון הבורא כלומר כיון שיש ציווי התורה לעשות פעולה שעל ידה מקיים רצון הבורא אבל בשעה שהמצוה באה בעבירה שאז אין רצון הבורא בפעולה כזו ממילא אין זה נחשב למעשה מצוה.

או דילמא דעצם עשיית המצוה גם שבאה בעבירה נחקימה כי עכ"פ עשה מעשה של מצוה אולם כיון שבעשיית המצוה נעשתה גם עבירה אין מצוה זו מתקבלת לרצון משום דעבר אמימרא דרחמנא והעבירה מבטלת המצוה וכאן הכלל הידוע דאין קטיגור נעשה סניגור.

הנפק"מ בין שני הצדדים הוא כשעושה מצוה הבאה בעבירה בשוגג דלצד הא' אינו מועיל כי היות ואין רצון הבורא בפעולה כזו ולכך אין כאן מעשה מצוה כלל ואף בשוגג שלא עשה עבירה מ"מ לא עשה מעשה מצוה כי אין רצון הבורא בפעולה הזאת כמו שנעשתה ואין חילוק כלל אט עשה את האיסור במזיד או בשוגג וכלשון הירושלמי בשבת אין עבירה מצוה אבל לפי הצד הב' כשעבירה היתה בשוגג אין שייך לומר אין קטיגור נעשה סניגור ומכוח זה תבטל העבירה את המצוה כי הרי ה' בשוגג.

והנה בגמ' סוכה דף ל' ע"א מצינו ב' לימודים באיסור מצוה הבאה בעבירה דאפשר לתלותם בחקירה שביארנו לימוד אחד מוהבאתם את הגזול ואת הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח מה פסח לית לי' תקנתא אף גזול לית לי' תקנתא לא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש כלומר שהמיעוט הוא שפסול להקרבה כמו חולה וא"כ אפ"ל שהמיעוט הוא שפסול להקרבה, כמו חולה וא"כ אפ"ל שהמיעוט הוא שדבר שנעשה בו איסור אינו ראוי להקרבה מצד אין קטיגור כו' ולא שיש ציווי שלא להקריבו כי אין זה משמע בפסוק כי הרי לאחר יאוש הוי שלו קנין גמור ולכן בהכרח שהמיעוט הוא שדבר שנעשה בו איסור אינו ראוי להקרבה מצד אין קטיגור כו' והיינו כהצד הב' בחקירה דלעיל.

לימוד ב' הוא מדכתיב כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה משל למלך בשר ודם שהי' עובר על בית המכס אמר לעבדי תנו מכס למוכסיז אמרו לו והלא כל המכס כולו שלך הוא אמר

להם ממני ילמדו כל עוברי דרכים ולא יכריחו עצמן מן הגזל וכתוב שהקב"ה שונא ז"א כהצד הא' בחקירה שאין שום ציווי לעשות המצוה כשהיא בעבירה.

והנה עפ"י יסוד זה מתרץ שם את הא דהקשו באחרונים מהרש"א, דהתוס' בדף ל' ע"א ד"ה משום דהוה ל' כו' בסופו מקשה דלכאורה בפרק כל שעה (פסחים לה, ב.) איתא דתניא אין אדם יוצא ידי מצה בטבל ומובא שם בגמ' פסוק ע"ז ולכאורה למה צריך פסוק הרי אפ"ל דאין אדם יוצא ידי חובתו מטעם מצוה הבאה בעבירה. ע"כ. הלינו דמוכח מתוס' דשיטתו היא דמצוה הבאה בעבירה אסור מדאורייתא דאל"כ ליתא לקו' התוס' ובודאי צריכים לפסוק למילף שגם מדאורייתא אין אדם יוצא ידי חובתו במצה של טבל. אך תוס' בדף ט' ע"א בד"ה ההוא מבעי ל' למעוטי גזולה מקשה דלכאורה למה צריך פסוק למעט סוכה גזולה תיפוק ל' דהוי מצוה הבאה בעבירה ומתרץ תוס' שמצוה הבאה בעבירה לא הוי דאורייתא אלא רק מדרבנן ולכן צריך פסוק כדי למילף דגם מדאורייתא אינו יוצא ידי חובתו בסוכה גזולה. הרי דיש סתירה מפורשת בתוס' בענין מצהב"ע אי הוי מדאורייתא או מדרבנן.

ועפ"י יסוד הנ"ל מובן דבאכילת מצה של טבל לומדים כהצד הא' שכל שהמצוה באה בעבירה ואין רצון הכורא בפעולה כזו אין כאן מדאורייתא מעשה מצוה כלל היות ובמצה של טבל יש איסור לעשות מעשה של אכילת כזית של טבל וא"כ שייך שפיר טעין הא' שכיון שיש ציווי שלא לעשות פעולה כזו א"כ אין כאן מעשה מצוה כלל והלא כיארנו דלהצד הא' הלימוד הוא מאני ה' שונא גזל, והיינו כשם שגזל אסור לבנ"א מחייבת הסברה ג"כ שאסור זה שנאוי לגבוה ואף דהפסוק הוי מדכרי קבלה מ"מ הסברה שבו משוי ל' לדאורייתא ולכן באכילת מצה של טבל קסבר התוס' שמצהב"ע הוי מדאורייתא.

אבל בסוכה גזולה אין שייך טעם הא' דהרי אם יושב בסוכת חבירו הבנוי' כבר אין שייך גזילה דקרקע אינה נגזלת, ואדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו הרי משמע שעצם הישיבה לא הוי גזילה משום דזה נהנה וחבירו אין נחסר כלום, ואפ"י איז נימא כהמ"ד דזה נהנה וזה לא חסר עובר בלאו דלא תגזל או בלא תחמוד, אבל לגבי ישיבת סוכה לא הוי הנאה דהרי מצוות לאו להינות ניתנו. וא"כ אפ"י בגזל עצים ועשה סכך לסוכה אין שייך לומר דמחמת זה דבישיבת הסוכה הוי עבירה לא הוי מצוה כלל ואין שייך לפסול מטעם הא' אלא מטעם הב' משום דאין קטיגור כו' שכיון שבדבר נעשה איסור הגם שבשישיבה בה אין איסור בכ"ז אין מתקבלת המצוה אף שמצוה עצמה אין עבירה וא"כ שפיר כתבו התוס' בדף ט' שמצהב"ע בסוכה גזולה לא הוי אלא מדרבנן דהטעם דאין

קטיגור נעשה סניגור ילפינן מקרא גזול דומיא דחולה דהוי רק מדרבנן היות והוי מדברי קבלה.

וביסוד זה גם מבאר שט את הא דאיתא בגמ' שם דשמואל סבר בלולב הגזול דאינו יוצא יד"ח מטעם מצהב"ע הוי רק ביו"ט ראשון אבל ביו"ט שני שלולב הוי רק מדרבנן לכן לא חיישינן למצהב"ע (ויעויין בתוס' בד"ה מתוך שמבאר כן את הסבר הגמ').

אך בגמ' פסחים דף לט ע"א במשנה ואלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח כו' בדמאי ובמעשר ראשון. וברש"י ד"ה ובדמאי כו' מקשה מדוע אין יוצאין בטבל מתרץ רש"י דאין יוצאין בטבל דאפי' במעשר ורק דרבנן הויא לי' מצהב"ע ולכן אין יוצא ידי חובתו, ע"כ. הרי חזינן מהמשנה שגם בדרבנן יש דין מצהב"ע וקשיא לשמואל.

אלא עפ"י היסוד הנ"ל מבואר בקל דבנטילת לולב בשאר ימים בגזול לפני יאוש אין שייך טעם הא'. דהיות ויש עבירה במעשיו אין ציווי ליטול הלולב כי הרי בנטילת הלולב אין שום איסור דהא אפי' אז נאמר ששואל שלא מדעת הוי גזלן היינו רק היכא שהשאל והוציא מרשות חבירו על אף שדעתו להחזיר מ"מ היות והוציא מרשות בעלים שלא ברשות הוי גזול. אבל באופן שהדבר הגזול כבר נמצא ברשות הגזלן אין שייך לומר שבנטילת הלולב הוא שואל שלא מדעת ועוד שהנטילה לא הוי הנאה שהרי מצות לאו ליהנות ניתנו לכן לפי טעם הא' אין לאסור ליטול הלולב ורק לפי טעם הב' אפשר לאסור (וכפי שמבואר לעיל לגבי סוכה גזולה בארוכה יעו"ש) ולפי טעם הב' מבואר לעיל שהאיסור במצהב"ע רק מדרבנן דעצם המעשה בלולב הגזול לא הוי מעשה עבירה ולכן בגזול לא החמירו מטעם מצהב"ע משא"כ באוכל מרור של טבל דאיתא בגמ' פסחים דגם במרור שהוא דרבנן שייך מצהב"ע זה מטעם דשם שייך טעם הא' במצוה הבאה בעבירה שאין צווי הכורא כשנעשה בעבירה ולפי טעם זה מבואר לעיל שהאיסור הוא מטעם סברא דאני ה' שונא גזל כו' דהוי דאורייתא ולכן גם במצוה דרבנן היות וטעם האיסור דמצהב"ע כעין דאורייתא החמירו היות דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון החמירו אף במצוה דרבנן. ע"כ.

והנה עפ"י כל זה מתורץ בקל קושיית החלקת יואב דבס"י תרמ"ט ס"ה דבלולב הגזול כשר ביו"ט השני היות ובדרבנן לא חיישינן למצהב"ע אבל בקריעת בגדים באכל פסול בכגד גזול אף דקריעה הוי רק מדרבנן כיון שקריעה הוי בדומה לאכילת מרור של טבל דאף דהוי דרבנן בכ"ז האיסור דמצהב"ע באופן דאכילת מרור של טבל הוי מדאורייתא שאסור עצם מעשה האכילה וכהצד הא' בחקירה ולכך גם בקריעה באכל

דהוי דרבנן היות וטעין האיסור דמהב"ע כעין דאורייתא החמירו דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון אסור בגזול אף דקריעה הוי רק מדרבנן. משא"כ בלולב הגזול אין שייך טעין הא' אלא טעין הב' כפי שהבאנו לעיל בארוכה הא דמבאר הגרנ"ט זצ"ל ולפי טעין הב' הרי לימוד מגזול דומיא דחולה שהוי דרבנן כנ"ל, מטעם דעצם המעשה לא הוי מעשה עבירה ולכן בדרבנן לא החמירו. ויש עוד להאריך בכ"ז ואכמ"ל.

פנחס טודרוס אלטהויז

- תות"ל 770 -

ה. בנוגע לשנת המבול, מבואר בפרטיות ביותר בפרשתנו (ובפרש"י) מתי קרה כל מאורע (התחלת המבול - י"ז חשוון (לדעת ר"א); סיום הארבעים ימי הגשם וכו' וכו').

והנה בהמבואר בפרש"י בנוגע להתאריכים בסיום ימי שנת המבול נתקשה לי כדלקמן:

כשהתחילו המים לחסור, כתי': והמים היו הלוך וחסור... בעשירי (זה אב, רש"י) באחד לחדש נראו ראשי ההרים. ויהי מקץ ארבעים יום (משנראו ראשי ההרים, רש"י) ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה. וישלח את הערב וגו' (ח, ה-ז).

בפרש"י (ח, ה.) בד"ה בעשירי נראו ראשי ההרים: ...מקץ ארבעים יום משנראו ראשי ההרים שלח את הערב וכ"א יום הוחיל בשליחות היונה הרי ששים יום משנראו ראשי ההרים עד שחרבו פני האדמה... עכ"ל.

ולא הבנתי, דהול"ל "הרי ששים ואחד יום", (מקץ) ארבעים יום ועוד כ"א יום).

ואין לומר אשר הכ"א יום התחילו ביום הארבעים עצמו, דהרי מפורש: (ויהי) מקץ ארבעים יום, היינו למחרת יום הארבעים.

- ע"ד מה שפירש"י לעיל (ח, ג.) עה"פ... ויחסרו המים מקצה חמשים ומאת יום, שהתחילו לחסור באחד בסיון, שהוא יום הקנ"א. וכן בפ' מקץ (בתחילתו) פירש"י: ...כל לשון קץ סוף הוא" (וכן מבואר בלקו"ש ח"ה פ' מקץ, שיחה א').

אמנם, לאידך, קשה לומר שהכ"א יום התחילו למחרת יום הארבעים, דהנה, יום הארבעים הוא יו"ד אלול, הנה אם ימנו הכ"א יום החל מי"א אלול אז יגיע יום הכ"א בשני בתשרי! היפך מפשטות הכתובים: ...וישלח את היונה (השלישית) ולא יספה שוב אליו עוד. ויהי... כראשון (תשרי, רש"י) באחד לחדש חרבו המים וגו'.

הרב לוי גאלדשטיין

- ברוקלין נ.י. -

ש.י.ח.ו.ת

ו. בשיחת ש"פ בראשית (הנחה לה"ק אות טו): "והנה בנוגע למקום בריאתו של האדם - אם נברא בקירוב מקום לג"ע או בריחוק מקום מג"ע - יש מדרשות חלוקות:

מצינו במדרש שאדה"ר "ממקום כפרתו נברא". וכן כתב הרמב"ם שבמקומו של המזבח (בירושלים בהר המורי') "הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא, ומשם נברא..." וכ"ה בתיב"ע "מאתר בית מקדשא".

ועפ"ז נמצא שמקום בריאתו של האדם הי' בריחוק רב מג"ע...

אמנם מסוגיית הגמרא... שעה ראשונה הוצבר עפרו כו'... משמע שלא הי' צורך להביאו ממקום רחוק... ואין לומר שענין זה הי' בדרך נס... אלא ודאי - לשיטת הש"ס נברא סמוך לג"ע כך שהיו יכולים להכניסו מיד..."

וממשיך בהשיחה בשיטת רש"י (ב, ז.) שלפירוש הב' "נטל עפרו ממקום שנאמר בו מזבח אדמה תעשה לי" נברא האדם בריחוק מקום לג"ע.

ולא הבנתי מנין ההכרח לומר שלדעת אלו (מדרש וכו') נברא האדם בריחוק מקום, הרי י"ל שפיר שגם לדעתם נברא האדם סמוך לג"ע, ומש"כ במדרש "ממקום כפרתו נברא" וברמב"ם "ומשם נברא" ובפירש"י "נטל עפרו ממקום שנא' בו מזבח כו'", היינו שרק נטל עפרו משם, ולא שבראו שם, דהרי נא' ממקום כפרתו, משם נברא, ונטל עפרו ממקום כו', היינו מאותו מקום, ואילו בריאתו בפועל היתה בסמוך לג"ע.

ע"ד פירש"י (שם) בפירוש הא' "צבר עפרו מכל האדמה מארבע רוחות" היינו שעפרו נלקח ונצבר מהד' רוחות ולא שנברא שז.

(ומש"כ הרמב"ם (שם) שבמקומו של המזבח "הקריב אדה"ר קרבן כשנברא" יכול להיות שאדה"ר הלך לשם לאחר שנברא, ומש"כ "כשנברא", הרי ע"ז כתב הרמב"ם בנוגע לנח, שהקריב שם קרבנות כשיצא מן התיבה, והרי התיבה נחה בהרי אררט שהוא בריחוק מקום ממקום המזבח.).

הנ"ל

בהתוועדות א' דשבת בראשית ש.ז. בביאור פרש"י, הקשה לא נזכר שהי' נס בנוגע לכניסת אדם לגן עדן, מכיון

שנברא בירושלים, דלכאורה, מהגמ' אין משמע שהי' נס, עיי"ש.

והנה ע"ד קושיא הנ"ל, הקשה בש"פ תבוא תשד"ח, על הרמב"ם בהל' ביה"ב פ"ב ה"ב. כן יש להקשות על דברי הרמב"ם שלפני זה "והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה", דהנה בפ' נח ח, ד. כתבו "ותנח התיבה וגו' על הרי אררט", שהוא בריחוק מקום מירושלים, וכן הוא בב"ר ל"ד ופרדר"א פכ"ג ובזוהר עה"פ, מוזכר שנח הביא את הקרבנות על המזבח הגדול בירושלים ששם הקריב אדם הראשון.

ולכאורה אינו מוזכר שהי' נס שנח הגיע לירושלים מהרי אררט כאותו יום, וכן א"א לתרץ ע"ד הנת' בהתוועדות ב' לגבי אדה"ר, משום דההסבר שם אינו שייך לנח.

והנה, בהגהות הרד"ל כ"ה על דברי פרר"א הנ"ל כתב - ואם הדבר כפשוטו יקשה טובא, שהרי התיבה נחה בהרי אררט שהן בארץ ארמני' רחוק מא"י... אלא נראה שעיקר הכוונה על ירושלים העליונה מדת המל' וכמ"ש הריקאנטי (ל"ט ד'), עיי"ש.

ובפרק כ"ד אות יא בביאור כותב... ואע"פ שהתיבה נחה בהרי אררט בארץ ארמיניא, צ"ל שאח"כ הלך נח ובניו וקבע ישיבתו בא"י (ואפשר הי' זה לצורך הקרבת קרבנות כמש"ל פכ"ג בהגהה).

וכן בפ' הרד"ק כתב שצ"ל שהלך לשם ובנה מזבח.

אבל, לפי זה, מהו ההסברה מדוע לא הקריב נח קרבן מיד, דהרי אין שום איסור כזמנו להקריב חוץ לירושלים, והי' יכול להקריב ע"י התיבה, הרבה זמן לפני שהגיע לירושלים.

וכן, לפי לשון הרמב"ם "שבנה בו כשיצא מן התיבה" משמע שהי' מיד לאחר יציאתו, ולא לאחר כמה זמן (דהרי מלבד שלוקח הרבה זמן ללכת מהרי אררט עד ירושלים, הרי הי' בנוסף למשפחתו כל החיות ובהמות וכו', שזה מעכב את הנסיעה עוד יותר).

ויש להעיר ממדרש כת"י אור האפלה (מובא בתו"ש עה"פ אות כ"א) - אותו הרי אררט זו ארץ ישראל ואררט וכו' (וי"ל דס"ל דהמבול הי' גט בא"י), ולפ"ז אפשר ללמוד דברי המדרש והרמב"ם כפשוטו, שלא הי' נס, ובאותו יום שיצא מן התבה הקריב קרבנות.

אבל פירוש זה דוחק, דהרי הטעם מדוע נחה התיבה על הרי אררט דוקא (אף שעיי"ז בתוספה טירחא יתירה לנח - ירירה מן ההר וכו'), נת' בלקו"ש ח"י ע' 32 "מכיון שהיו מההרים הכי גבוהים, הרי כשהתחילו המים לחסור, נחסרו לראשונה במקום הכי גבוה, ושם הי' המקום הראשון שהי' אפשר להתיבה

לנוח, ולכן ותנח התיבה על הרי אררט". ע"כ. וידוע, שההרים הכי גבוהים אינם נמצאים בא"י, אלא צ"ל, דהרי אררט שמוזכר בפסוק הוא אותו הריץ הידועים היום בשם אררט. א"כ, עדיין צריך ביאור בענין זה.

*

*

*

בשיחת ש"פ בראשית התוועדות א'. מבאר דיש ב' אופנים אח עיקר עבודה לעת"ל יהי' צדיקים ויתוסף בו מעלת הבע"ת או להיפך, ומפרש שמהלשון עתיד המשיחה לאתבא צדיקיה לתיובתא משמע שעיקר העבודה הוא של צדיקים ויתוסף בהם מעלת התשובה.

והנה, בלקו"ש ח"ט דבריה ג', מבאר בסעי' ז' דבזמן ביהמ"ק ראשון, בנ"י הי' בבחינה של "צדיקים", שהמשיכו אלקות מלמעלה למטה.

בזמן בית שני, בנ"י היו במדריגה של בעל תשובה שענינו זיכור ועליית המטה.

וחידוש של בית שלישי הוא התאחדות של "מעלה" ו"מטה" ביחד.

ובהערה 29 מבאר "שהרי העילוי דלעתיד הוא שאז יהי' "כדין וכדין" וע"פ המבואר בלקו"ש ח"ח ע' 27 (הערה 42) ש"עיקר המעלה הוא זיכור המטה, אלא שתכלית השלימות שבזה הוא ש"המטה" יתעלה כ"כ עד שיהי' בו גם ענין ה"אור" של העליון" - יומתק מה שבית שלישי שייך לבית שני יותר מלבית ראשון - כי בית שני ענינו הוא העלאת המטה, וזהו עיקר המעלה שבבית השלישי. ע"כ.

לפ"ז משמע שבזמן בית שלישי, עדיין עיקר העבודה הוא יהי' בענין זיכור ועליית המטה, עבודת הבע"ת, אבל ככדי שיתעלה כ"כ שיהי' בו גם ענין ה"אור" של העליון, ע"ד עבודת הצדיקים, יהי' בו גם מעלה זה בזמן בית שלישי, ז.א. דעיקר העבודה יהי' עבודת הבע"ת, ובנוסף לזה יתוסף בו העילוי של עבודת הצדיקים.

מיכאל לוזניק
- תות"ל 770 -

ח. בקשר לשיחת כ"ק אד"ש בשבת פ' בראשית התוועדות שני' אודות סמיכה בזמן הזה. הנה שמעתי מדודי הרב אלתר הלוי הילביץ שי' (מח"ס ללשונות הרמב"ם, וחקרי זמנים ועוד) שהבעל "שדי חמד" הי' מוסמך איש מפי איש מהבי"ד של הר"י

בירב וכשה"שדי חמד" הי' ברוסיא נסע אליו אביו הרה"ג הרה"ח ר' מנחם מענדל הילביץ (- אחרי שהי' כבר כו"כ שנים רב בזעמבין -) כדי לקחת סמיכה ממנו וזאת משום שרצה שיהי' לו תוקף "מוסמך איש מפי איש" עכ"פ לשיטת הר"י בירב .

א.ב.ל.

- ברוקלין נ.י. -

ט. בנוגע להשקו"ט דשיר של יום דשמיני עצרת שהיו אומרים למנצח על השמינית, אם הכוונה לפרק ו' או פרק י"ב (ראה הנחה בלה"ק יום שמח"ט ס"ז-ח) דאף דפרק ו' כתוב "למנצח בנגינות על השמינית" ובמסכת סופרים כתוב למנצח על השמינית סתם, מ"מ אין זה הוכחה, והראי' ממילה דאנתא בגמ' (מנחות מג, ב) בשעה שנכנס דוד בבית המרחץ וכו' וכיון שנזכר במילה שכבשו נתישבה דעתו, לאחר שיצא אמר עלי' שירה שנאמר למנצח על השמינית מזמור לדוד על המילה שניתנה בשמיני כו', וזה כתוב במדרש תהילים בפרק ו', אף דפרק ו' כתב "בנגינות" הרי מוכח דאין ראי' מזה כי קיצרו לשון הפסוק כו' ובמילא אפשר דגם השיר של שמע"צ הוא בפרק ו', ואדרבה מכיון דמזמור ו' בא ראשון, במילא יש להניח שהכוונה הוא למזמור הראשון, כי אם הי' הכוונה למזמור השני היו צריכים לומר זה בפירוש עי"ש בארוכה בכל השקו"ט.

ויש להעיר בזה ג"כ במ"ש בחידושי הר"ר אליהו גוטמאכער בשבת קל, א, (נדפס בסוף הגמ') דש"ז הביאו התוס' דרשה הנ"ל דמדרש תהילים, וכתב בזה דאף דבגמ' מנחות צויין לפרק י"ב, וכן איתא בשרביט הזהב לומר פרק י"ב ביום המילה, אבל ברור דזהו טעות כי בפרק י"ב ליכא רמז על המילה ויש בס' עוללות אפרים סי' תס"ט כוונת מזמור ו' וגם י"ב על מילה, אבל במזמור י"ב דחק הרבה, אלא כיון שקיצר בגמ' להשמינו "בנגינות" כיון שהעיקר הוא על תיבת בשמינית, חשבו דקאי על פ"ב, וזה אינו כיון דמדרש שוחר טוב הוא בפרק ו', והמזמור מיירי אודות רפואה בעד הילד הנימול, כדאיתא בסנהדרין מד, ב, להקדים תפלה לצרה, וגם איתא בעוללות אפרים סי' תט"ו שכל חולה המתפלל או בתפלה עכור הנימול יכוין חנני ה' כי אומלל אני שאני נימול וע"ז נאמר שמע ה' קול בכי כלומר בכי ילד הנימול מיסורי המילה כו' ולכן יש לנהג לומר רק מזמור זה. עכתי"ד, וזהו כמו שנתבאר בהתוועדות דהמזמור של מילה הוא דפרק ו', וגם הוא מכיא ראיתו ממדרש שוחר טוב וכו"ל. ועי' גם בדקדוקי סופרים מנחות ש"ד יש גורסים בהך דמילה כהדיא למנצח בנגינות וגו' (והוזכר בהתוועדות).

(אבל ראה גם בס' אוהל דוד ח"כ (תהילים פ"ב) שהאריך לבאר הקשר דפרק זה ע"ש ענין המילה דמצוות מילה בא לתקן

הקלקול שבפה, ומשום הכי אמרו אצל יוסף כשאמר "כי פי המדבר אליכם" שהראה להם שהוא מהול (רש"י בראשית מה, יב) וזהו מה דכתוב שם שוא ידברו וגו' שפת חלקות וגו' שפתי חלקות לשון מדברת גדולות וכו', ועי' מסגרת השלחן לקשו"ע סי' י"ח אות י"ז, עיי"ש בארוכה).

(ב) ולאידך גיסא בנוגע לשיר של יום דשמיני עצרת, הנה אלו הנוהגים לומר ביו"ט וכו' שיר של יום שהיו אומרים ביו"ט, הם אומרים פרק י"ב, כדמובא בס' השיר שבמקדש (להרב שאול שפר) ע' 114, וכן הוא בס' מועד לכל חי (להגר"ח פאלאג'י) סי' כ"ה אות ב', וכ"כ בספרו רוח חיים או"ח סי' תרס"ח "ותיקנו לומר מזמור למנצח על השמינית וכו' הושיעה ה' כי גמר חסיד" ומבאר הטעם בזה כי מזמור זה אמרו יהושע בפטירת משה, כמ"ש רז"ל, וקלל כת מדברי לה"ר יכרת ה' כל שפתי חלקות, יען ה' גרמו לו למות במדבר ע"י שסיפרו דור המדבר לה"ר על א"י כו', וכיון דבשמיני עצרת הוא גומרה של תורה וקורין פ' ברכה אודות פטירת משה, לכן אומרים מזמור זה, כ"כ בס' חמדת ימים הל' סוכה פ"ז, והוא עצמו מוסיף שם עוד כמה טעמים.

ועי' גם בס' יפה ללב או"ח שם דשיר של שמע"צ הוא למנצח על השמינית וגו' הושיעה ה' כי גמר חסיד וגו' (עפ"י מס' סופרים) ומביא דבס' בית דוד בס' תס"ה כתב רז"ל: ולא מצאתי בשום ספר טעם למה אומרים מזמור זה דוקא, דאי משום דכתיב ב' על השמינית וראוי לאומרו על שמע"צ, א"כ נימא על באפך תוכיחני דקדים וכתוב ב' גם על השמינית, עכ"ל. והיפה ללב תמה על הרב המגיה דלמה לא הזכיר הטעם מ"ש בס' חמדת ימים (כנ"ל) הואיל והזכירו בס' תמ"ד, ומציין גם לס' יוסף תהלות שכתב טעם טוב למה אומרים דוקא מזמור י"ב בשמע"צ, וכן בס' בני יוסף סי' ח', עיי"ש. דלפי כ"ז לכאורה משמע דהשיר של יום דשמיני עצרת הוא דפרק י"ב.

(ג) ובמה שנתבאר אודות המראי מקומות שבגמ' שניתוסף אח"כ, כדאי להעיר ג"כ במ"ש בס' משען למים (ווילנא תרכ"ט) שכתב דלימוד המקרא בימי חז"ל הי' נפוץ, והיו כולם עסוקים בו, עד שכל המקרא (תנ"ך) שגור בפי כל, ובקיאית בו על פה, ולא למדו עמה משנה או גמרא עד שגמרו תחלה את לימוד התנ"ך כולו בכל פרטיו (וראה גם בהל' ת"ת פ"א) ולכן כאשר הזכיר הרב הדורש איזה פסוק בהלכה מיד ידעו כל השומעים, איה מקומו של הפסוק כו', והמראה מקומות הפסוקים כתנ"ך הנמצאים כעת בזמנינו ונדפסים בהגליון או כפניה, נתוספו אח"כ, בעת שנתמעטו לימוד המקרא, ולפעמים נשתבשו אה מקומות האלה, והחליפו להראות מקום הפסוק כתנ"ך במקום

אחר כו' עכתו"ד, ועיי"ש בארוכה, ובס"י נ"ד וס"י נ"ז.

ובנוגע לזה שקיצרו לשון הפסוק ולא הזכירו "בנגינות" ראה תוס' שבת קכח, א, ד"ה ונתן שדרך הש"ס לקצר לשון המקרא, וראה גם מהרש"א ב"מ נד, א, דהתלמוד קיצר לשון הפסוק, וכן בתיוו"ט ברכות פ"ז מ"א ד"ה והקדש "ודרך הסוגיא לקצר ולומר בלשון אחר קל", ובריטב"א ב"ב קכג, ב, ד"ה כדכתיב "ודרך התלמוד כן לקצר בפסוקים" ובהערות המו"ל שט, ובחדא"ג מהרש"א זבחים נד, ב, ד"ה מאי דכתיב "והש"ס קיצר הכתובים לפי המכוון" ועוד, דעפ"ז אפ"ל גם בנוגע לזה שנקטו למנצח על השמינית, ודילגו "בנגינות".

(ד כמה שנתבאר שמסכת סופרים לא הגיע לידינו של הרמב"ם בשלימותה, ולכן לא הביא מזמורים אלו בספרו, לכאורה כיון דישנם ראשונים דסב"ל דמסכת סופרים איירי רק לענין מה שאמרו בבתי כנסיות ולא מה שאמרו בבית המקדש כמ"ש בחו"י יומא ג, א. ועוד, (וראה הערות וביאורים גליון הקודם ס"ז) וכן סב"ל בפשיטות במגן אברהם ק"י קל"ב ס"ק ד' "אבל אינו אותן שאמרו במקדש" הרי לכאורה פשוט יותר לומר דזהו גם שיטת הרמב"ם, מלומר שלא הגיע לידי המסכת בשלימותה.

הרב אברהם יצחק כרוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ש ו כ ו ת

י. בלקו"ת שה"ש מז, ג נדפס ביאור כי על כל כבוד חופה. ובהערות וציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א ציין שנדפס (בשינויים) בהנחות הר"פ עמ' מט והנה כל המאמר בלקו"ת נעתק מהנחת הר"פ רק באמצע ממז, ג שו"ה. כנודע היבט שז"א עד מז, ד שו"ה דא"ק תיכת העליון נעתק מהנחה אחרת הנדפס במאמרי אדה"ז על נביאים ע' (כנ' הנחת המהרי"ל. אגב במ"מ לשם ע' צויין שנמצא הנחה זו רק בג' כ"י אמנם ברשימת הכ"י שבסוף לקו"ת נרשם שנמצא בעוד ריבוי כ"י).

וכע"ז מצינו בעוד כמה מקומות שהצ"צ בלקו"ת ובתו"א העתיק מאמר א' משני הנחות (ולדוגמא ע"י בתו"א לך לך יא. א. שמאמר זה נדפס גם בהנחת הר"פ עמ' ה' שמא, ג. שו"ה תיבת נעתק מהנחת הר"פ ועד שם נדפס מהנחה אחרת (כנ' הנחות מהרי"ל).

בלקו"ת שט מח, ב בסוף הביאור הנ"ל שו"ה ועיין כתב: "ועיין מ"ש בד"ה ואכלתם אכול ס"פ ויגש" והנה ד"ה ואכלתם

אכול נדפס בפ' צו ולא בפ' ויגש ומה שצ"ל לס"פ ויגש הכוונה לר"ה ולתוס' ביאור (תו"א ויגש מד, ד) (ועיין מ"ש ע"ז בסה"מ תקס"ז מפתח המאמרים הע' 14) והוא נוסח אחר מד"ה מהרה ישמע (סידור קלח, ב) (שנאמר בחתונת זלאבין נשא תקס"ז. שאז נאמרו גם המאמרים כי על כל כבוד חופה. ואכלתם אכול דלעיל).

* * *

ברשימת הכ"י על לקו"ת תמוה שלא ציינו על ביאור שחורה אני ונאווה (שה"ש ז, ב) שנמצא בגוכלי"ק מהרי"ל בכ"י 1001 חצרת, א. (פקסימילי נדפס, בסוף הלכו"ת ועיין ג"כ רשימת הכ"י על ד"ה והי' ביום ההוא (ד"ה נח, א)).

ח.א. מיזלוב

יא*. בגליון רנו ליום הכפורים הקשה הרב י.ש.ג. מגמ' ברכות טו. אכר לי' רבא לא סבר לה מר כאילו טבל ופירש"י שמעלה עליו שכר רחיצת כפיו כאילו טבל כל גופו, ולמה לא הביא אדה"ז ראי' מגמ' זו לענין תועלת הטבילה לתפילה עכ"ק.

להעיר שמדובר בהנ"ל באחרונים, בשו"ת ערוגת הבשם חלק או"ח סי' י"ט רצה השואל להוכיח מגמ' זו כנ"ל תועלת הטבילה לתפילה והוא דוחהו.

ואעתיק לשונו: ונראה דאין זה ראי' דלאו כאילו טבל קודם תפילה קאמר אלא כאלו טבל קודם הקרבת הקרבן, וע"כ צ"ל כן דהא רבא קאי אמי שנפנה ונוטל ידיו ומניח תפלין וקורא ק"ש ומתפלל במי שחיברו לו יחדיו הני מילי מעליותא מעה"כ כאילו טבל א"כ ע"כ לאו כאילו טבל לתפילה קאמר דהא טבילה קודם התפילה אינו אלא הכשר מצוה א"כ אא"ל בכל המצות הנ"ל דבעושה אותן מעה"כ כאילו עשה הכשר מצוה אע"כ דכאילו טבל לצורך קרבן קאמר עכ"ד.

ואינו מובן מצות הטבילה לצורך הקרבן, ואולי כוונתו דהי' טמא וטיהר עצמו, או דקאי על טבילה לפני שנכנסין לביהמ"ק לעבודה ראה גמ' יומא ל.

ברוך אבערלנדר
- אה"ק ת"ו -

(*) שייך למדור נגלה.

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

והרבנית שתליט"א